

VILLON VÉGRENDELETÉBŐL

Lankad testemnek lanka tagja,
De még inkább a tarsolyom,
Elmém csekély, de Isten adta,
Igy hát szépen megfontolom,
Végső szavam most van soron,
Amíg elmém s magam tudom,
Ez itt az én akaratom:
Egyetlen testamentumom.

Ezt írtam Meung-ben, hatvanegyben,
Hogy megmentett a jó király,
Jaj, ronda rabság marta lelkem,
De kezdek mostan élni már.
Ezért amíg tudóm zihál
Dicsérem király uramat,
Amíg nem dönti meg halál:
A jót feledni nem szabad.

Bizony, a sűrű könny s a jajszó,
A fulladozó fájdalom,
A küszködés, a megnyuvasztó
Nyomor, nyöszörgő bánatom
S a seb bolyongó lábamon,
Jobb iskola, jobban tanít,
Mint Averroës száz lapon
Arisztoteles tanait.

Egy vas nélkül mennyit batyúztam,
De bánatom megigazul,
S mint azt a kettőt Emmauszban
Vigasztalá az igaz Úr,
(Az Irás írja igazul,
Nekem kitérta városát,
Mert csak konokra sújt az Úr,
De tévelygőnek megbocsát.

Tévelygek én, ledönt a vétek,
De mégsem öl meg Krisztusom,
Sőt megsegít, hogy szebben éljek
S javuljak égi virtuson;
Segít a sorvadó húson,
Minden siralmas bűnösön,
Meglát mikor felé kúszom,
És irgalmába öltözöm.

És mint a *Rózsatő Regénye*
Megírja már az elején,
Az ifjúnak bocsáss meg érte,
Hogy szíve forróbb, mint a vén.
Majd bölcs lesz, maga idején.
De üldözöm, sok ellenem
Nem is kívánja, hogy szegény
Szívem talán öreg legyen.

Ha arra kell az én halálom,
Hogy megjavuljon itt a rend,
Magam bizony bitóra számom
Mint egy bitangot, annyi szent!
S futosna fönn, nyugodna lent,
Nem vádoló se ifjat, se vént:
A hegy se mozdul, egy se reng,
Hogy megsegítse a szegényt.

Sándor korában fölfedeztek
Egy latrot, rongyos volt, gyanús.
Hitták pedig Diodemesznek,
Kezén lábán szorult a gúzs.
Mint egy kalóz, a háborús
Hullámokon hajóra szállt
S törvény elé vivé a juss,
Fejére mérni a halált.

S a császár így beszélt keményen:
„Mért vagy kalóz a tengeren?”
Amaz pedig felelt eképpen:
„Mért szólítasz te ily neven?
Mert nagy hajóm nincsen nekem,
Csak gyöngöe bárkám hajigál?
Ha lenne annyi fegyverem,
Mint néked, lennék én király.”

„A sorsom engem úgy dorongol,
Hogy mindhiába vagdosom,
Bajomból, égő nyomoromból
Szakad reám gonosz sorom.
Bocsáss meg nékem ez okon.
És tudd meg azt is, hogy szegény
(Egyéb nevét alig tudom)
Nincs a becsület mezején.

A bajt a császár látta mindet,
Amit a rabló mondogat.
„A rosszból jó legyen!” legyintett.
„Én megfordítom sorsodat.”

És így lett a legboldogabb,
Ki nem vágy senkit rontani;
Megírta mind e dolgokat
Valérius, a római.

Ha küldött volna nékem Isten
Egy másik Sándort egykoron,
Hogy tisztességet rám terítsen,
A bűnt sohase kóstolom,
Inkább vagyok hamú s korom
S önként a tűzbe hamvadok!
Szegénység hajt a rossz nyomon
S éhesen marnak farkasok.

Jaj, bánom multam sok kalandját,
Jön már a vénség, lankadok,
Elszéledett a nyugtalan vágy,
Ifjúságom nem andalog.
Hogyan hagyott el? nem gyalog,
Nem is lovon, jaj, hát hogyan?
Csak szállt, a szárnya csattogott
S kifosztva itt hagyott magam.

Eltűnt, de semmit sem tanultam,
Nem sárgultam meg a napon,
Csak fonnyadt feketén lehulltam,
Se bölcseségem, aranyom,
Se rokonom, se kamatom:
Egy messzi ág megtagadott,
Nem vont a semmi vonzalom
Oly elhagyott, szegény vagyok.

Nem lakoztam a lakomákon,
Se asszonyon, se ételen,
Nincs senkinek se tartozásom,
Mit számon kér sok ellenem.
Költségük nem volt énvelem,
De minden szavuk rágalom,
Azt mondom, hogy nem vétkezem,
Magam tehát nem vádolom.

Csak az való, hogy vágyva-vágytam
S vágyódnék most is boldogan,
De bendóm üres harmadában,
A szívem sajdul, odavan
S elillan vágyam nyomtalan.
De majd szeret helyettem is
Ki borral s torral rakva van:
Nagy bendő szerelembe visz.

Ha szép időm el nem szalasztom
S lett volna bennem szorgalom,
Ha nem dobálom el malasztom,
Most lenne ágyam, paplanom,
De oly bolondul, oly vakon
Kerültem én az iskolát,
Hogy meghasít a fájdalom
Ha írom verseim sorát!

Akikkel hajdan kóboroltam,
Hol vannak már a cimborák,
Vidám daluk varázsa hol van,
Hol is keressem mámorát?
Ha porlad egy vagy más barát
S fekszik kihűlve, mereven,
Isten nyugossza holt porát,
És mentse meg, ha eleven.

Mert vannak, akik hála Isten,
Mind nagy urak és gazdagok,
De másoknak egy göncük sincsen,
Csak nézik a pék-ablakot;
S vannak, kik hallgatag papok
A hallgatag monostoron,
Csizmájuk zsírosan ragyog, —
Igy élnek jó, meg rossz soron.

Uraknak adj, Isten, kegyelmet,
Hogy jók legyenek a nagyok,
S a békességes fejedelmek
Dolgán nem kell javítanod.
De koldúsnak, mint én vagyok,
Nekünk türelmet ossz Atyám;
A többi mindent megkapott,
Étel s ital van asztalán.

De versem nagyon elkanyargott,
Mit is beszélek hasztalan,
Nem én vagyok a hivatalnok,
Kinek ítélni joga van.
A bűnös én vagyok magam.
Téged dicsérlek, Jézusom!
Amit megírtam, írva van,
Egy szavam vissza nem vonom!

Horváth Béla fordítása